

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hradec Králové, Vocelova 1338

Registrační číslo projektu: **CZ.1.07/1.5.00/34.0245**

Číslo DUM: **VY_32_INOVACE_01_A_01**

Tematická oblast: Humanitní předměty 1. ročník

Téma: Pohádky kouzelné, jejich význam a historie

Autor: Mgr. Renata Fialová

Datum vytvoření: 15. 10.2012

Anotace: Materiál je určen pro 1. ročník SOŠ, inovuje výuku využitím multimediálních pomůcek. Slouží k výkladu nové látky nebo k opakování učiva. Je možné ho použít ke společné práci na interaktivní tabuli, kde si žáci mohou látku zopakovat a pak společně probrané látce diskutovat. Může také sloužit k individuální přípravě ve formě vytištěného pracovního listu.

POHÁDKA KOUZELNÁ (FANTASTICKÁ)

- jsou to útvary lidové slovesnosti
 - uchovaly se v nich prvky dávných lidových bájí
 - nadpřirozené bytosti - vodník, obr, čaroděj, černokněžník, víly ...
 - kouzelné předměty – kouzelný proutek, meč, obušek, sedmimílové boty...
 - kouzelné děje – skála se otevírá, člověk a vše živé zkamení....
 - kouzelná čísla: tři, sedm, devět, dvanáct
 - neurčitost místa a času – kdysi dávno za devatero horami a řekami, žil byl jeden král.....
 - toto vše tvoří pohádkovou fantastiku
 - s pomocí kouzelných bytostí, které ztělesňují dobré síly, a s pomocí kouzelných předmětů překonává hrdina na své dlouhé a klikaté cestě k cíli všechny překážky a nástrahy a vítězí v boji se silami, které ztělesňují zlo
 - ve většině pohádek dobro vítězí nad zlem
 - specifikem českých pohádek je to, že zlo je v nich málokdy zničeno, ale je napraveno
 - každý národ, ale i menší sociální skupiny odrážely svůj způsob života, vztahy dobra a zla, ve fiktivním nebo fantastickém příběhu
 - pohádky určené dospělým byly často velice hrubé, s erotickým podtextem
- Zajímavostí folklórních pohádek je, že v různých světových kulturách mají podobné rysy i přesto, že je téměř vyloučen kontakt těchto kultur. Podobné pohádky tak byly nalezeny v podání indiánských kmenů, u Arabů, ale i v Evropě. Podobnost evropských a asijských pohádek lze vysvětlit – pohádky mohly cestovat s obchodníky, námořníky či vojáky – zvláštní je však podobnost pohádek euroasijských a indiánských. Prakticky lze říci, že existují dva základní pohledy na tento stav:
- archetypální teorie – podle této teorie lidé v určitých situacích jednají v podstatě

stejně, tudíž vymýšlí i podobné příběhy.

-teorie migrace pohádek – zde bývá tato shoda vysvětlována tím, že předci indiánů si již základy těchto pohádek vzali s sebou při stěhování do

Informace o pohádkách a jejich rozbor:

Červená karkulka

Příběh o Karkulce, jak ho známe dnes (verze podle bratrů Grimmů)

Příběh vypráví o dívce přezdívané Červená karkulka, podle karkulky (karkule byla druh čepce), kterou stále nosí. V některých verzích jde o kapuci nebo kápi. Dívka jde lesem za svou babičkou, které nese něco k jídlu. Vlk chce dívku sežrat, ale bojí se to udělat přímo v lese (v některých verzích přihlížejí setkání dřevorubci). Dá se proto s dívkou do řeči a ta mu naivně prozradí, kam má namířeno. Navrhne jí tedy, aby nasbírala kytici květin, což udělá.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mezitím vlk přiběhne k domu babičky, předstírá, že je Karkulka a vloudí se dovnitř. Babičku sežere, oblékne se do jejích šatů a čeká na dívku. Když Karkulka přijde, sežere ji také. Poté přichází dřevorubec, rozřízne vlkovi břicho a babičku s Karkulkou, obě zcela v pořádku, zachrání. Poté naplní vlkovo břicho kameny, takže má vlk po probuzení těžké břicho a když se chce u studny napít, kameny ho převáží a on se utopí. Podle jiných verzí příběhu vlk babičku nesežere, ale zavře ji do komory, v některých je zase Karkulka zachráněna dřevorubcem ještě před sežráním.

jasný kontrast mezi bezpečným světem vesnice a nebezpečným temným lesem,

→ středověké pojetí

→ morální důraz – jak je důležité nesejít ze stezky

Historie Karkulky:

- prameny příběhu je možné vystopovat v ústní lidové slovesnosti mnoha evropských států
- některé stále existují a velmi se liší od příběhu bratrů Grimmů
- příběh byl vyprávěn francouzskými rolníky už ve 14. století, podobně tak v Itálii
- je možné, že tato pohádka vychází z velmi podobných orientálních příběhů

Prvotní variace příběhu:

- záporný hrdina není vždy vlk, ale někdy je to obr nebo vlkodlak
- vlk obvykle nechá dívku vypít babiččinu krev a sníst její maso, takže se Karkulka na vlastní babičce bezděčně dopustí kanibalismu. Existuje verze, kdy dívka ulehne k vlkovi do postele, prohlédne jeho

Ukázka z francouzského folklóru 17. století:

- v tomto příběhu prozradí půvabná a dobře vychovaná vesnická dívka vlkovi to, co potřebuje vědět, aby se dostal k domku její babičky a tu sežral, aniž by ho viděli dřevorubci pracující v nedalekém lese. Příběh pokračuje nastražením pasti na Červenou karkulku, vlk ji sežere a tím příběh končí. Vlk je zde vítězem střetnutí a žádný happy end se nekoná

→ z pohádky se stal poučný příběh, který varoval ženy před sblížením s muži

Sněhurka

- je fiktivní postava dívky neobyčejné krásy ze, která je v různých podobách známá v mnoha evropských zemích.
- autory nejznámější verze pohádky jsou bratři Grimmové
- vyskytuje se zde kouzelné zrcadlo i sedm trpaslíků
- trpaslíci poprvé dostali svá jména ve hře Sněhurka a sedm trpaslíků, která byla poprvé uvedena v New Yorku na Broadwayi

Původní verzi braří Grimmů

- princ nezachránil Sněhurku polibkem, ale přemluvil trpaslíky, aby si mohl rakev odvézt
- sluhové odnášející rakev však zakopli, rakev spadla a Sněhurce z krku vypadlo uvízlé jablko
- zlá macecha se pokusí zabít Sněhurku třikrát –
 - nejprve šněrovačkou, která ji udusí
 - pak šněrovačkou
 - nakonec jablkem – poprvé a podruhé ji zachrání trpaslíci
- trpaslíci v příběhu nemají téměř žádný prostor, natož jména
- macecha neumře a nezabíjí ji trpaslíci
- poté, co princ zachrání Sněhurku, pozvou královnu na svatbu
- královna netuší, na čí svatbu jde
- po příchodu na svatbu zjistí, kdo je princezna a chce odejít
- donutí ji však obout si rozžhavené střevíce
- královna v nich musela tančit, dokud nepadla mrtvá k zemi

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ÚKOL:

Diskutuj při hodině se svými spolužáky a pokus se najít u dalších pohádek jejich původní význam – jak naši předkové mohli některé další pohádky interpretovat

Zdroje:

František Tenčík: Slovníček literárních pojmů, ALBATROS 1976

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%A1_karkulka

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Sn%C4%9Bhurka>

http://alik.idnes.cz/snehurka-a-sedm-trpasliku-09d-/alik-alikoviny.asp?c=A091102_072253_alik-alikoviny_mrk

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<http://www.iprima.cz/porady/snehurka-pribeh-hruzy>

<http://www.puzzle-puzzle.cz/zbozi/120-cervena-karkulka-587>

<http://25fps.cz/2011/cervena-karkulka-a-jina-lesni-fauna/>